

13-GIỚI CHÊ TRÁCH CHỨC SỰ CỦA TĂNG

Khi Phật an trú tại thành Xá-vệ, nói rộng như trên. Bấy giờ, người đời có lòng tín kính rất sâu xa, nên họ mang nhiều thức ẩm thực đến cúng dường Thế Tôn, rồi cúng chúng Tăng, Tôn giả Xá-lợi-phất, Mục-kiền-liên. Phần cúng dường Phật thì có thị giả thu dọn còn phần cúng dường chúng Tăng và Xá-lợi-phất, Mục-kiền-liên thì hoặc dùng hết, hoặc dùng không hết mà không có ai thu dọn để đến hồi thối. Bấy giờ, Tôn giả Đà-phiêu còn ở phần vị đang học, suy nghĩ: “Nếu ta đạt được vô học, thì ta sẽ coi sóc công việc của Tăng để chư Tăng được an lạc”. Suy nghĩ thế rồi, đầu đêm, cuối đêm, thầy tinh tấn tu tập nên đắc quả A-la-hán, đắc ba minh, sáu thông. Đoạn thầy suy nghĩ: “Vì sao ta phải làm những việc hữu vi? Ta nên tu tập vui sống với thiếu dục, vô sự”.

Phật nói với Đà-phiêu: “Khi còn ở quả vị phải học, ông đã nói như sau: “Nếu ta đạt được quả vị vô học, ta sẽ coi sóc công việc chư Tăng”. Ông có nói như thế không?”.

Thầy đáp: “Có nói như vậy, bạch Thế Tôn”.

- Nay Đà-phiêu như nguyện vọng của ông trước kia, giờ đây nên làm như vậy.

- Con sẽ làm như Thế Tôn dạy.

Thế rồi chúng Tăng cử thầy làm chín việc như trước đây đã nói. Lúc ấy, thầy tùy nghi sai phái chúng Tăng đi thọ trai. Nếu là Trưởng lão Thượng tọa thì cho thức ăn thượng hạng. Nếu trung tọa thì cho thức ăn trung bình. Nếu hạ tọa thì cho thức ăn thô sơ.

Nhóm sáu Tỳ-kheo vì đã có mối hiềm khích oán hận, nên đem việc ấy đến bạch với Thế Tôn. Phật bèn nói với Đà-phiêu: “Phàm là người xuất gia, nguyên tắc phải trao thức ăn bình đẳng, ông nên biết: được ít thì không đủ, được nhiều cũng không nên chán, được tốt, được xấu, đều không chu đáo”.

Do thế, Trưởng lão Đà-phiêu bèn phân ra ba loại thực phẩm tinh thô, cứ tuần tự giáp vòng rồi trở lại từ đầu. Khi ấy, Nan-đà, Ưu-ba-nan-đà sáng sớm thức dậy, liền khoác y cầm bát, đến nhà cúng dường ẩm thực, nói với Ưu-bà-di: “Trao thức ăn cho tôi”.

Ưu-bà-di nói: “Thưa Tôn giả, chưa đến giờ ăn. Tôi chưa kịp rửa mặt và rửa chén bát, chưa làm được thức ăn cho người xuất gia”.

Lúc ấy, các thanh thiếu nữ trẻ ở nhà đàn-việt mới thức dậy, đi tắm rửa để lộ thân thể. Tỳ-kheo Nan-đà do không thu giữ các căn, nhìn chăm chăm vào các cô gái, nên Ưu-bà-di suy nghĩ: “Tỳ-kheo này không phải là người trì luật, nếu để lâu ở đây có thể sinh ra nhiều tội lỗi. Ta hãy đưa thức ăn của người giúp việc để ông ta đi ngay cho rồi”.

Suy nghĩ như thế rồi bà liền mang thức ăn của người giúp việc đưa cho thầy.

Tỳ-kheo ấy nhận được thức ăn rồi, liền trở về Tinh xá. Bấy giờ, có Trưởng lão Tỳ-kheo đến giờ khát thực, liền khoác y cầm bát đi đến nhà cúng dường thức ăn. Đàn-việt liền cúng dường thức ăn ngon lành đầy bát, rồi thầy trở về. Khi ấy, Nan-đà, Ưu-ba-nan-đà trông thấy thế, liền nói như sau: “Này Trưởng lão Đà-phiêu, Đức Thế Tôn dạy phải chia thực phẩm bình đẳng. Thầy hãy xem hai loại thức ăn này có giống nhau hay không?”.

Đà-phiêu nói: “Ông đến quá sớm, chưa tới giờ ăn (nên mới thế)”.

Hôm sau, Nan-đà bèn khoác y, cầm bát vào thành, nhưng ở dọc đường thầy xem đấu voi, đấu ngựa và nghe người thế tục bình phẩm. Lúc ấy Ưu-bà-di suy nghĩ: “Hôm qua thầy ấy đến không được ăn, hôm nay phải chuẩn bị sớm”. Thế rồi bà làm thức ăn xong đã lâu mà chờ mãi vẫn không thấy tới, nên suy nghĩ: “Tôn giả hôm qua đến sớm, bữa nay vì sao không tới? Hay là ở Tinh xá Kỳ-hoàn có cúng dường chư Tăng, cho nên không đến?”. Do vậy, bà cùng với chồng con ăn sạch.

Lúc đến giờ, Nan-đà mới vội vã đến, nói với Ưu-bà-di: “Đưa thức ăn cho tôi”.

Ưu-bà-di nói: “Con làm thức ăn từ sớm đợi Tôn giả mà không thấy đến. Con tưởng hôm nay có người cúng dường chư Tăng tại Kỳ-hoàn. Thầy được họ mời rồi chứ? Vì thế phần cúng dường cho thầy con đã ăn hết”.

Nan-đà liền nói: “Người định bỏ đói ta sao?”.

Bấy giờ, Ưu-bà-di liền đem thức ăn thừa của người giúp việc ra cho thầy. Được thức ăn rồi thầy bèn trở về Tinh xá, nói lại như trước.

Đà-phiêu nói: “(Hôm nay) thầy lại tới quá trễ”. Nói xong Tôn giả Đà-phiêu liền đem sự việc ấy đến bạch với Thế Tôn. Phật bèn bảo gọi Nan-đà tới. Khi thầy tới rồi, Phật liền hỏi: “Ông có thật như vậy chăng?”.

- Có thật như vậy bạch Thế Tôn.

- Đó là việc xấu. Ông không từng nghe Ta dùng vô số phương tiện chê trách đa dục, khen ngợi thiếu dục hay sao? Đó là điều phi pháp, phi luật trái lời Phật dạy, không thể dùng việc ấy để nuôi lớn pháp thiện được.

Thế rồi Phật truyền lệnh cho các Tỳ-kheo đang sống tại thành Xá-vệ phải tập họp lại tất cả, vì mười điều lợi ích mà chế giới cho các Tỳ-kheo, dù ai nghe rồi cũng phải nghe lại:

“Nếu Tỳ-kheo hiềm trách thầy tri sự thì phạm Ba-dạ-đê”.

Giải Thích:

Hiềm trách: Hoặc bái nhân, bái chúc nhân, bái chúc chúc nhân.

Bái nhân (người được giao việc): Như Tôn giả Đà-phiêu. Đó gọi là bái nhân.

Bái-chúc-nhân (người được giao việc bèn nhờ người khác làm giúp): Như trường hợp Đà-phiêu-ma-la-tử nhờ người khác xử lý công việc của Tăng. Đó gọi là bái chúc nhân.

Bái-chúc-chúc-nhân (người được giao việc nhờ người khác làm giúp, rồi người ấy lại nhờ người khác nữa): Người được giao việc lại đi nhờ người khác nữa xử lý việc của Tăng. Đó gọi là bái chúc chúc nhân.

Hiêm trách: Người hiêm trách phạm Ba-dạ-đề.

Khi Tăng phát các thứ bánh, theo thứ tự đến mình, thì mình nên nhận lấy. Nếu không muốn lấy thì nên bảo họ đi tiếp. Nếu tịnh nhân hỏi: “Vì sao thầy không lấy?”, rồi mình đáp: “Tôi kiêng cũ không dùng thứ này, muốn lấy thứ khác”, thì không có tội.

Khi Tăng đi phân phát các loại cháo, như cháo sữa, cháo tô lạc, cháo mè, cháo cá v.v... nếu họ múc đầy giá đưa cho Thượng tọa thì Thượng tọa không nên nhận liền mà nên nói: “Nên đưa cho bình đẳng”. Nếu người trị nhật đi đưa thịt, vì vị nể Thượng tọa nên đưa nhiều hơn, thì Thượng tọa nên hỏi: “Tất cả đều như thế này chăng?”.

Người trị nhật liền đáp: “Chỉ đưa cho Thượng tọa nhiều thôi”.

Thượng tọa nên nói: “Nên chia bình đẳng”. Thế rồi, nếu không cần nhiều thì hãy lấy một ít. Lấy xong rồi bảo đưa bình đẳng cho mọi người.

Khi có những thức ăn ngon như vậy nên đưa cho bình đẳng.

Lúc Sa-di đi trao đồ ăn, nếu trao cho thầy mình một cách thiên vị, thì thầy tri sự nên nói: “Hãy đưa bình đẳng”.

Nếu Sa-di nói: “Sao ông không tự làm đi?”. Lúc ấy thầy tri sự nên

đuổi Sa-di đi rồi sai người khác làm.

Nếu người đi đưa thức ăn, thấy có vị Đại đức trong Tăng bèn đưa nhiều hơn, khiến những người khác bị thiếu, thì thầy tri sự nên nói với người ấy: “Trong Tăng không có cao thấp, người hãy đưa bình đẳng”.

Nói chung, có các trường hợp: hoặc có hiềm mà không trách móc; hoặc có trách móc mà không hiềm; hoặc vừa hiềm vừa trách móc; hoặc chẳng hiềm chẳng trách móc.

Có hiềm mà không trách móc: Bưng bát thức ăn của mình đem so sánh với bát người bên cạnh rồi nói thế này: “Như thế này có bình đẳng không?”. Đó gọi là có hiềm mà không trách móc. Cả bốn trường hợp kia nói rộng cũng như vậy.

Có hiềm mà không trách móc thì phạm tội Việt-tỳ-ni. Có trách móc mà không hiềm cũng phạm tội Việt-tỳ-ni. Vừa hiềm vừa trách móc thì phạm tội Ba-dạ-đề. Chẳng hiềm cũng chẳng trách móc thì không có tội. Thế nên nói (như trên).